

**UCHWAŁA NR XXXIII/300/20
RADY MIASTA KOŚCIERZYNA**

z dnia 21 grudnia 2020 r.

**w sprawie nadania nazwy Franciszka Greinke drodze wewnętrznej położonej w obrębie geodezyjnym
09 miasta Kościerzyna**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 13, art. 41 i art. 42 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r. poz. 713 z późn. zm.) oraz art. 8 ust. 1a ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r. poz. 470 z późn. zm.) **Rada Miasta Kościerzyna na wniosek Burmistrza Miasta Kościerzyna uchwala, co następuje:**

§ 1. Nadaje się nazwę **Franciszka Greinke** drodze wewnętrznej położonej w obrębie geodezyjnym 09 miasta Kościerzyna na działkach ozn. nr geodez. 228/19, 228/18, 227/8, 226/18 oraz w części na działkach ozn. nr geodez. 221 i 222 stanowiących własność osób fizycznych, zgodnie z załącznikiem graficznym.

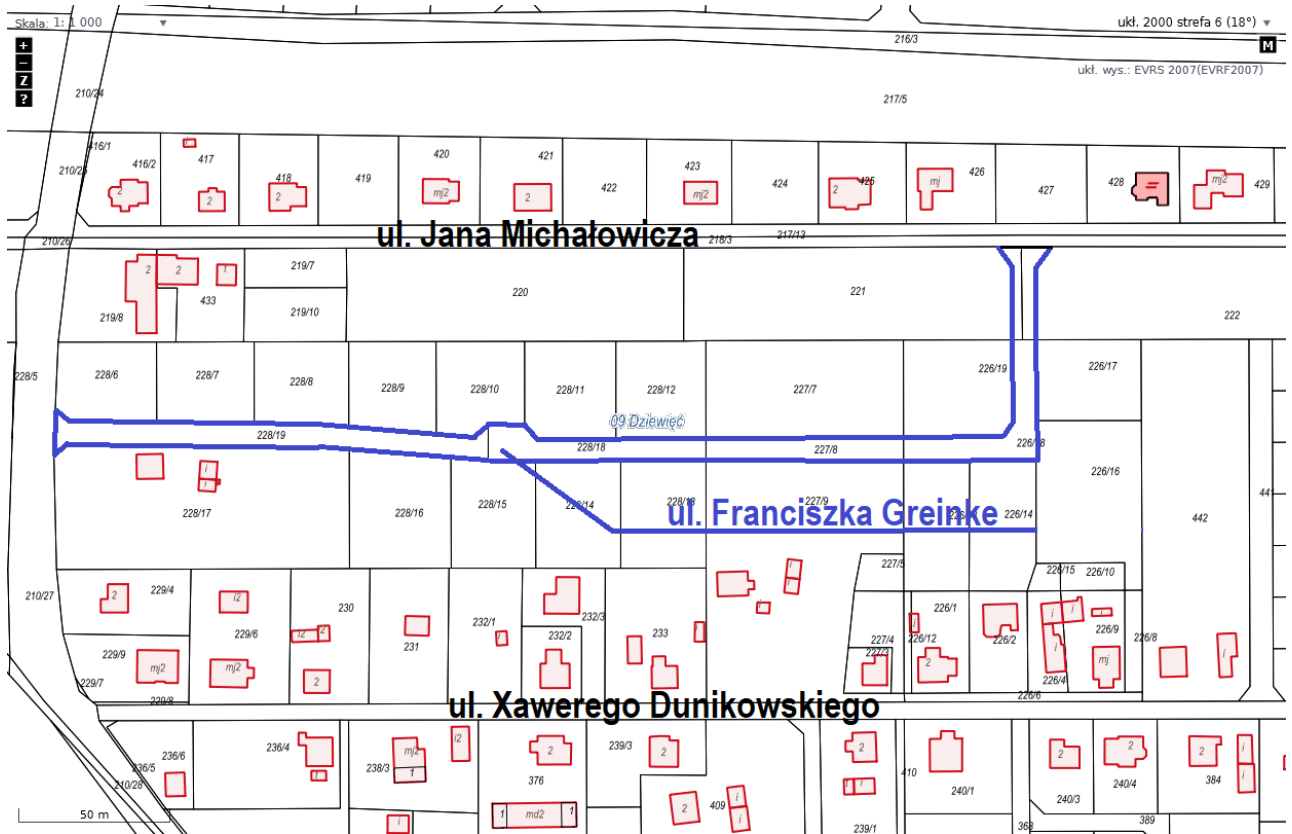
§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Kościerzyna.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego.

Przewodniczący Rady Miasta
Kościerzyna

Helena Kaszubowska-Nitz

Załącznik graficzny
do uchwały nr ...XXXIII.../300.../20
Rady Miasta Kościerzyna
z dnia 21 grudnia 2020 r.

Uzasadnienie

W związku rozwijającą się zabudową w rejonie ulic J. Michałowicza oraz X. Dunikowskiego powstała konieczność nadania nazwy drodze wewnętrznej wymienionej w projekcie uchwały. Pozwoli to na prawidłową identyfikację numeracji adresowej położonych przy niej nieruchomości, zgodnie z regulującym ten proces rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 28 października 2004 r. w sprawie numeracji porządkowej nieruchomości (Dz. U. z 2012 r. poz. 125).

Biorąc pod uwagę nazewnictwo ulic w tym rejonie miasta promujące światowych i rodzimych rzeźbiarzy Burmistrz Miasta Kościerzyna proponuje nadanie nazwy drodze wewnętrznej **Franciszka Greinke**, na co wszyscy właściciele wyrazili zgodę (zgodnie z art. 8 ust. 1a ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 470 z późn. zm.)).

Franciszek Greinke (1919–2000) urodził się 15 czerwca 1919 roku w miejscowości Dywan, nieopodal Dziemian w powiecie kościerskim, w wielodzietnej rodzinie Karola i Marianny z domu Mostowskiej. Wychowywany był w duchu religijnym i patriotycznym. Już w dzieciństwie przejawiał ponadprzeciętne zdolności do rysunku i rzeźby. Mając 6 lat, otrzymał od ojca pierwsze dłuta, którymi wyrzeźbił w korze figurki do bożonarodzeniowego żłóbka. Do szkoły powszechnej młody Franciszek uczęszczał w Jabłuszku. Dla tej placówki w wieku 9 lat wyrzeźbił wielki krzyż z Jezusem Chrystusem. Następnie uczęszczał do ośmioklasowej szkoły w Trzebuniu. Kolejny etap jego edukacji to gimnazjum Collegium Marianum w Pelplinie, gdzie w szkole wydziałowej pobierał nauki, szlifując jednocześnie sztukę malarstwa u prof. Drapiewskiego. Tu zdał maturę. Swój talent rozwijał w zakresie rzeźby, terminując u mistrza Mikołaja Cichosza, artysty rzeźbiarza, znanego już wówczas na całym Pomorzu – tego samego, który w 1924 roku wyrzeźbił figurę Chrystusa Króla Serca Jezusowego postawioną w Kościerzynie przy ulicy Dworcowej, nieopodal skrzyżowania z ulicą Kapliczną prowadzącą do parafialnego cmentarza.

Praca w tak dużej i znanej pracowni była dla Greinkego zaszczytem, dając przy tym możliwość podpatrywania samego mistrza. Tam poznał tajniki kamieniarsstwa, rzeźby i malarstwa, ucząc się u najlepszych nauczycieli. W 1937 roku Franciszek zdał egzamin do Szkoły Sztuk Plastycznych w Poznaniu. Polegał on na zaprezentowaniu przed komisją egzaminacyjną swoich predyspozycji artystycznych. Franciszek Greinke wyrzeźbił wówczas posąg nagiej kobiety, czym wywołał zdumienie i podziw oceniających go profesorów. Został przyjęty na uczelnię, która doceniając jego talent rzeźbiarski, w trosce o jego dalszy rozwój, zapewniła mu stypendium państwowe na uczelni w Mediolanie. Warunkiem wyjazdu na te studia było władanie językiem włoskim. Franciszek podjął ten trud i po długiej nauce w Pelplinie zdał przed komisją stosowny egzamin. Niestety, wybuchła II wojna światowa, krzyżując wszystkie plany wyjazdowe i uniemożliwiając tym samym podjęcie studiów we Włoszech.

Terminując u mistrza Cichosza, jeszcze przed wojną 16 listopada 1938 roku złożył w Brodnicy egzamin czeladniczy w rzemiośle rzeźbiarskim w drewnie i kamieniu, zorganizowanym przez Cech Rzeźbiarski w drewnie, kamieniu i sztukatorstwie na Okręg Województwa Pomorskiego z siedzibą w Grudziądzu, podległym Izbie Rzemieślniczej w Toruniu. Z chwilą wybuchu wojny Franciszek wrócił w rodzinne strony, przebywając przez pewien czas na wsi u swojego brata. Na świadectwie wystawionym 1 września 1939 roku przez samego mistrza Cichosza – potwierdzającym naukę i pracę Franciszka Greinkego jako jego ucznia, a później pomocnika rzeźbiarskiego – znalazła się informacja, że był pracowitym pomocnikiem rzeźbiarskim zatrudnionym w pelplińskim zakładzie.

W okresie wojny pracował jako rysownik w Wydziale Architektury kościerskiego magistratu. W tym czasie poznał swoją przyszłą żonę Helenę z domu Kostkę, z którą w 1941 roku zawarł związek małżeński i zamieszkał w Kościerzynie przy ulicy Senatorskiej 6 (obecnie ulica Partyzantów). W trudnym okresie okupacji państwo Greinke wychowywali pięcioro dzieci osób zabranych przez okupanta do obozu w Potulicach.

Po wojnie Franciszek założył w Kościerzynie własny zakład rzeźbiarski w drewnie i kamieniu. Jednym z jego pierwszych kościerskich dzieł jest postawiony w 1945 roku na posesji A. B. Koszników przy obecnej ulicy Piechowskiego pomnik Najświętszego Serca Pana Jezusa. Z powojennego okresu pochodzą inne liczne figury stawiane przy drogach, na prywatnych posesjach, często jako podziękowania za szczęśliwy powrót z wojny do domu. Przykładem jest pomnik Najświętszej Maryi Panny z ulicy Kolejowej. Greinke był też autorem i wykonawcą figury Najświętszego Serca Maryi z ulicy Kościelnej, który stanął w miejscu zburzonego przez Niemców w 1939 roku pomnika Matki Boskiej Królowej Polski. Wykonał również monument „Ku czci poległych i pomordowanych bojowników o wolność Polski w okresie 1939–1945”, odsłonięty i poświęcony

w grudniu 1945 roku w Dziemianach. W fundamenty tego pomnika wmurowano butelkę z nazwiskami poległych, zamordowanych i zmarłych w obozach mieszkańców gminy.

W jego warsztacie powstały nagrobki i figury nagrobne, które spotkać można niemal na każdym okolicznym cmentarzu, na przykład w Stężycy, Starej Kiszewie, Starych Polaszkach, Lipuszu, Dziemianach, Skarszewach, a także w Gdańsku. Swoje prace zazwyczaj sygnował podpisem „wyk. Franciszek Greinke”.

W październiku 1949 roku przed Komisją Egzaminacyjną Mistrzowską dla kamieniarstwa przy Izbie Rzemiosła w Bydgoszczy zdał egzamin na mistrza rzeźbiarstwa w drewnie i kamieniu. Otrzymanie tytułu mistrza umożliwiło mu zatrudnianie uczniów w swoim zakładzie, a tym samym stopniowy rozwój firmy. Swoje umiejętności oraz talent stale pogłębiał i rozwijał, przekazując jednocześnie swoją wiedzę młodym adeptom sztuki kamieniarskiej. Wykonywane przez niego prace rzeźbiarskie świadczą o mistrzowskim kunszcie władania dłutem. Rzeźbił zarówno w drewnie, jak i kamieniu.

Przykładem tego może być zaprojektowany w 1951 roku ołtarz główny dla kościoła rzymskokatolickiego pw. św. Jana Nepomucena w Kościerzynie, którego wykonanie zlecił ówczesny rektor kościoła, ks. Jan Müller CR. Ołtarz wykonany został w całości z drewna lipowego. Artysta rzeźbiarz doskonale zharmonizował wystrój nowego ołtarza z istniejącą wcześniej w tym neogotyckim kościele dekoracją, na przykład drewnianą amboną, szafą organową, konstrukcją chóru czy stolarki drzwiowej. Franciszek Greinke wykonał również dla tego kościoła nowe konfesjonały, dwa boczne ołtarze wraz ze wszystkimi figurami świętych oraz nieistniejące już dziś balaski (barierki) komunijne, tak mile wspomniane przez osoby je pamiętające.

Dorobkiem jego gorącego, wypełnionego miłością, życia rodzinnego była piątka własnych dzieci, którym wraz żoną Heleną nadali katolickie imiona: Stanisław, Teresa, Gabriel, Ambroży i Tadeusz. W dbałości o rodzinę Franciszek intensywnie pracował, podejmując nowe wyzwania i tworząc kolejne dzieła. W jego przydomowej pracowni obok ulicy Małej Dworcowej (obecnie ulica Sędzickiego) powstało wiele figur, rzeźb nagrobnych i tablic, które najczęściej przyozdabiały okoliczne cmentarze, świadcząc o dorobku artystycznym rzeźbiarza.

Już wówczas był cenionym i znanym rzemieślnikiem. W dowód uznania jego pracy zawodowej jako rzemieślnika artysty, Izba Rzemieślnicza w Gdańsku powołała go w 1957 roku na Przewodniczącego Komisji Egzaminacyjnej Czeladniczej i Mistrzowskiej w rzemiośle kamieniarstwo. Funkcję tę sprawował przez ponad 35 lat, oceniając zdolności, umiejętności i posiadaną wiedzę adeptów.

Franciszek Greinke był autorem projektu oraz wykonawcą stojącego niegdyś na kościernym rynku obelisku, upamiętniającego szlak zwycięstwa od Lenino poprzez Lublin, Warszawę do Berlina. Po zakończeniu budowy, pod koniec 1963 roku Franciszek Greinke został aresztowany i osadzony w więzieniu w Starogardzie Gdańskim pod niesłusznym – jak się później okazało – zarzutem malwersacji przy rozliczaniu kosztów budowy pomnika. Wydarzenie to było wówczas w centrum uwagi mieszkańców małej Kościerzyny z powodu znanej wszystkim i szanowanej osoby Franciszka Greinkego oraz dlatego, że dotyczyło centralnego punktu miasta, gdzie podczas procesu dokonano publicznej ekspertyzy obelisku. Pisała o tym wydarzeniu miejscowa prasa, mówiono w domach, zakładach pracy i na ulicy. Nikt nie mógł uwierzyć w nieuczciwość Greinkego. Dopiero decyzją Sądu Powiatowego w Kościerzynie z września 1964 roku został uniewinniony i oczyszczony z zarzutów. Społeczeństwo kościernskie знаło go jako człowieka uczciwego, dobrego fachowca, gorącego patriotę, więc z ulgą przyjęło ten wyrok.

Była to jednak dla niego wielka, osobista tragedia. Poważnie ucierpiał na zdrowiu, przeżywszy w więzieniu zawał serca. Po powrocie z więzienia oddał się dalszej pracy twórczej. Powstały wówczas kolejne jego dzieła. Znaczącymi pomnikami jego autorstwa są figury świętych, popiersia sławnych ludzi oraz ołtarze kościołów, wśród których można wymienić ołtarz wykonany w drewnie lipowym i dębie do kościoła Świętej Rodziny w Słupsku, ołtarz główny w kościele Najświętszej Maryi Panny w Słupsku, ołtarz w Czarnej Dąbrówce, figury w drewnie lipowym w ołtarzu głównym kościoła w Borzytuchomiu, ołtarz główny wykonany w drewnie lipowym w kościele Serca Jezusa w Kosobudach w powiecie chojnickim, ambona w kościele w Sławnie czy ołtarz wykonany w drewnie lipowym dla salezjanów w Lutomiernsku koło Łodzi.

Rzeźba w drewnie była jego pasją, której oddawał się bez reszty. Powstały przedmioty użytkowe z bardzo bogatą ornamentyką, jak na przykład różnego rodzaju ramy obrazów i luster, zegary czy meble, nie wspominając już licznych płaskorzeźb.

Jak każdy artysta, próbował również realizować się w malarstwie. Spod jego pędzla wychodziły przeważnie obrazy o tematyce religijnej, m.in. wizerunek Chrystusa Zmartwychwstałego, wiszący po dziś dzień w kancelarii parafii Zmartwychwstania Pańskiego, czy Świętego Józefa – patrona rzemieślników, wiszący

w kościerskim Cechu Rzemiosł Różnych. Z powodzeniem malował w technice olejnej, przedstawiając na swoich obrazach oprócz martwej natury również postacie historyczne, jak papieża św. Jana Pawła II czy marszałka Józefa Piłsudskiego.

Prace te są znamienitym przykładem jego wszechstronnych zdolności artystycznych i talentu. Jego działalność artystyczna zyskała uznanie zarówno wśród kolegów rzemieślników z Izby Rzemieślniczej w Gdańsku, jak i w centralnych władzach Rzemiosła. Decyzją Komisji Rzemiosł Artystycznych z 25 sierpnia 1971 roku Franciszek Greinke został zaliczony do grupy rzemieślników artystów. W sześć lat później Minister Kultury i Sztuki na podstawie Uchwały Rady Ministrów nr 122 z 19 sierpnia 1977 roku na wniosek Prezesa Zarządu Centralnego Związku Rzemiosła nadał mu tytuł Mistrza Rzemiosła Artystycznego.

Było to ukoronowaniem jego twórczej, artystycznej pracy. Nie spoczął jednak na laurach, tworząc kolejne pomniki, zapisując się na trwałe w historii naszej małej ojczyzny. Weześniej jednak, bo w 1973 roku, z inicjatywy Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego oddział w Kościerzynie, wykonał pomnik z popiersiem Franciszka Sędzickiego, usytuowany w niewielkim parku przy ulicy Dworcowej (odsłonięty 15 grudnia 1973 roku). W 1985 roku wykonał figurę Matki Bożej Niepokalanej, stojący na posesji Zygmunta Drobińskiego przy ulicy Skarszewskiej w Kościerzynie. Następnym był pomnik ks. dr. Leona Heykego, stojący przed zabudowaniami parafialnymi parafii pw. Świętej Trójcy w Kościerzynie, którego uroczystego odsłonięcia dokonano 16 października 1990 roku. Kolejnym dziełem w naszym mieście był pomnik Miłosiernej Matki Bożej Bolesnej, ustawiony w 1995 roku w ogrodzie kościerskiego Domu Zakonnego Sióstr Niepokalanego Poczęcia NMP, nieopodal kaplicy Niepokalanie Poczętej Matki Bożej Anielskiej przy ulicy 8 Marca w Kościerzynie.

Franciszek Greinke to artysta, który na trwałe zapisał się w historii naszego miasta i regionu. Rzeźby jego autorstwa można spotkać na całych Kaszubach, szczególnie zaś w Kościerzynie i na ziemi kościerskiej. Jeszcze za życia w dowód uznania otrzymał liczne odznaczenia i wyróżnienia, z których najbardziej sobie cenił Honorową Odznakę Rzemiosła, nadaną 5 lipca 1969 roku przez Zarząd Izb Rzemieślniczych w Warszawie. Zmarł 28 marca 2000 roku, został pochowany na cmentarzu parafialnym w Kościerzynie pośród licznych pomników wykonanych przez niego samego.

Wobec powyższego podjęcie niniejszej uchwały jest zasadne.